

Rada
Európskej únie

V Bruseli 8. septembra 2022
(OR. en)

12003/22

**Medziinštitucionálny spis:
2022/0263(NLE)**

**SOC 475
GENDER 140
EMPL 325**

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	8. septembra 2022
Komu:	Generálny sekretariát Rady
Č. dok. Kom.:	COM(2022) 442 final
Predmet:	Návrh na ODPORÚČANIE RADY týkajúce sa revízie barcelonských cieľov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2022) 442 final.

Príloha: COM(2022) 442 final

V Bruseli 7. 9. 2022
COM(2022) 442 final

2022/0263 (NLE)

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

**týkajúce sa revízie barcelonských cieľov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom
detstve**

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

• Dôvody a ciele návrhu

Predsedníčka Ursula von der Leyenová oznámila vo svojom prejave o stave Únie v roku 2021 európsku stratégiu v oblasti starostlivosti, ktorá má pomôcť mužom a ženám v rôznych etapách života získať čo najlepšiu starostlivosť a rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom. Túto iniciatívu tvorí oznámenie Komisie o európskej stratégii v oblasti starostlivosti¹ sprevádzané dvomi návrhmi odporúčaní Rady; jedným, ktoré sa týka revízie barcelonských cieľov o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve (VSRD), a druhým, ktoré sa týka dlhodobej starostlivosti (DS)².

Dostupnosť služieb VSRD je kľúčovým predpokladom účasti žien na pracovnom trhu. Súvislosť medzi účasťou matiek na pracovnom trhu a mierami účasti na VSRD je významná najmä v prípade matiek s najmladším dieťaťom vo veku do troch rokov. Vzhľadom na to Európska rada³ v roku 2002 stanovila barcelonské ciele v oblasti starostlivosti o deti, aby sa posilnením poskytovania VSRD zvýšila účasť žien na pracovnom trhu. Európska rada stanovila dva ciele, t. j. 90 % mieru účasti detí vo veku od troch rokov do veku povinnej školskej dochádzky a 33 % mieru účasti detí vo veku do troch rokov⁴. Hoci sa v priemere barcelonské ciele na úrovni EÚ dosiahli, niektoré členské štáty v ich plnení značne zaostávajú, pričom rozdiely pretrvávajú najmä v prípade detí z domácností s nižšími príjmami.

Cieľom tohto odporúčania je nabádať členské štáty, aby zvyšovali účasť na VSRD v záujme uľahčenia účasti žien na pracovnom trhu a zlepšenia sociálneho a kognitívneho vývoja detí, najmä detí v zraniteľných situáciách alebo zo znevýhodneného prostredia. Konkrétne Komisia navrhuje revidovať barcelonské ciele, aby sa vytvoril nový impulz na ďalšie posilnenie vzostupnej konvergencie medzi členskými štátmi v oblasti účasti detí na VSRD⁵, a tým sa prispelo k zvýšeniu účasti žien na pracovnom trhu a k odstráneniu rozdielu v zamestnanosti žien a mužov⁶. Riešia sa v ňom aj ďalšie rozmery relevantné na dosahovanie barcelonských cieľov, predovšetkým cenová dostupnosť, prístupnosť a kvalita VSRD, ktoré sú nevyhnutné na splnenie potrieb rodičov a detí, a preto ovplyvňujú aj reálne využívanie týchto služieb. Okrem toho sa v ňom členské štáty vyzývajú, aby prihliadali na časovú intenzitu účasti detí na VSRD, ktorá by mala byť taká, aby rodičom umožňovala zmysluplne vykonávať platenú prácu, ako aj na podiel detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením zúčastňujúcich sa na VSRD.

¹ COM(2022) 440.

² COM(2022) 441.

³ Zasadnutie Európskej rady v Barcelone z 15. a 16. marca 2002 (2002), SN 100/1/02 REV 1.

⁴ Správa Európskej komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Správa o barcelonských cieľoch (2013), [Barcelonské ciele \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/documents/press/docs/2013/05/13131301main01_en.pdf).

⁵ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025, COM(2020) 152 final.

⁶ Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov je percentuálny rozdiel medzi mierou zamestnanosti mužov a mierou zamestnanosti žien.

Od roku 2002 sa zamestnanosť žien stabilne zvyšuje, pričom v roku 2021 dosiahla 67,7 % v porovnaní so 60,7 % v roku 2010⁷ – hoci v roku 2020 sa v dôsledku krízy spôsobenej pandémiou ochorenia COVID-19 znížila (66,1 %). Tento stúpajúci trend je sprevádzaný zvyšovaním dosiahnutého stupňa vzdelania žien, keďže čoraz viac žien absolvuje vysokoškolské vzdelávanie a získava vyššie vzdelanie⁸.

Napriek týmto zlepšeniam je rozdiel v zamestnanosti žien a mužov stále značný, pričom v roku 2021 dosahoval 10,8 percentuálneho bodu⁹. Nadácia Eurofound odhadla straty za rok 2018 vyplývajúce z rozdielu v zamestnanosti žien a mužov na 320 miliárd EUR. Väčšinu tejto sumy tvoria príjmy a príspevky na sociálne zabezpečenie, o ktoré hospodárstvo prišlo v dôsledku neúčasti žien na zamestnaní¹⁰. Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov úzko súvisí s opatrovateľskými povinnosťami. Ženy zostávajú primárnymi opatrovateľkami detí a dospelých, ktorí potrebujú starostlivosť, a nesú hlavnú zodpovednosť za chod domácnosti. Táto nerovnováha obmedzuje možnosti ich účasti na platenej práci, keďže si na ňu nedokážu vyhradiť čas.

V roku 2021 vo výberovom zisťovaní pracovných síl za krajiny EÚ27 uviedlo 27,9 % nepracujúcich žien vo veku 25 – 49 rokov starostlivosť o deti alebo dospelých, ktorí potrebujú starostlivosť, ako hlavný dôvod, pre ktorý si nehľadajú zamestnanie, v porovnaní len s 8,0 % mužov¹¹. V roku 2019 pred pandémiou takýto dôvod uvádzalo 32,6 % žien a 7,6 % mužov¹². Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) uvádza, že pre opatrovateľské povinnosti nemôže v Európe na pracovný trh vstúpiť 7,7 milióna žien a mnohé sú odkázané na prácu len na čiastočný úväzok: 29 % žien pracujúcich na čiastočný úväzok uvádza opatrovateľské povinnosti ako hlavný dôvod tejto skutočnosti, pričom v prípade mužov je to len 6 %¹³.

Rodový rozdiel v oblasti starostlivosti, a najmä rozdiel v čase vynaloženom ženami a mužmi na neplatenú starostlivosť, súvisia s rodovými stereotypmi o povolaniach aj úlohách žien a mužov a ďalej tieto stereotypy prehlbujú. Od žien sa stále v oveľa väčšej miere ako od mužov očakáva, že budú poskytovať neplatenú starostlivosť, a to aj v rodinách s dvomi zárobkovo činnými osobami. Pred krízou spôsobenou pandémiou ochorenia COVID-19 vynaložili zamestnané ženy v EÚ, ktoré mali deti do veku sedem rokov a žili s ďalšou osobou, priemerne 39 hodín týždenne na neplatenú prácu, pričom v prípade zamestnaných mužov

⁷ Eurostat, *Employment and activity by sex and age – annual data* (Zamestnanosť a činnosť podľa pohlavia a veku – ročné údaje), k dispozícii na stránke: [Zamestnanosť a činnosť podľa pohlavia a veku – ročné údaje \[LFSI_EMP_A\]](#).

⁸ Európska komisia, Správa o rodovej rovnosti v EÚ (2021), [annual_report_ge_2021_en.pdf \(europa.eu\)](#).

⁹ [Štatistiky | Eurostat \(europa.eu\)](#).

¹⁰ Eurofound, *Women and labour market equality: Has COVID-19 rolled back recent gains?* (Ženy a rovnosť na pracovnom trhu: Zvrátilo ochorenie COVID-19 najnovšie dosiahnuté úspechy?) (2020), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg.

¹¹ Tabuľka databázy Eurostatu LFSI_IGAR, *Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons* (Starostlivosť o dospelé osoby so zdravotným postihnutím alebo o deti a iné rodinné alebo osobné dôvody), percentuálny podiel ekonomicky neaktívneho obyvateľstva, ktoré chce pracovať, veková skupina 15 – 64 rokov.

¹² EIGE, *Research note on gender equality and the socio-economic impact of COVID-19* (Výskumná poznámka k rodovej rovnosti a sociálno-ekonomickým dôsledkom pandémie ochorenia COVID-19) (2021), s. 15, [Rodová rovnosť a sociálno-ekonomické dôsledky pandémie ochorenia COVID-19 | Európsky inštitút pre rodovú rovnosť \(europa.eu\)](#).

¹³ EIGE, *Gender inequalities in care and consequences for the labour market* (Rodová nerovnosť v oblasti starostlivosti a dôsledky pre pracovný trh) (2020), [Rodová nerovnosť v oblasti starostlivosti a dôsledky pre pracovný trh | Európsky inštitút pre rodovú rovnosť \(europa.eu\)](#).

v rovnakej situácii to bolo 19 hodín týždenne¹⁴. Rodový rozdiel v oblasti starostlivosti bol výraznejší v prípade žien v neistom zamestnaní.

Vzhľadom na ukončenie a obmedzenie poskytovania služieb starostlivosti počas pandémie sa od žien ešte intenzívnejšie vyžadovalo poskytovanie starostlivosti. Kríza spôsobená pandemiou ochorenia COVID-19 prehĺbila rodové rozdiely v oblasti neplatenj starostlivosti¹⁵, posilnila tradičné rodové úlohy a zmarila mierny pokrok, ktorý sa doteraz v oblasti rodovej rovnosti dosiahol¹⁶. Z elektronického prieskumu nadácie Eurofound Život, práca a COVID-19¹⁷ vyplýva, že počas pandémie vynaložili ženy, ktoré mali deti vo veku do 12 rokov, priemerne 62 hodín týždenne na starostlivosť o deti, pričom v prípade mužov v rovnakej situácii to bolo 36 hodín týždenne, a 23 hodín na domáce práce, pričom v prípade mužov to bolo 15 hodín. Takmer tretina týchto žien (29 %) uviedla, že pre opatrovateľské povinnosti sa len ťažko dokázali sústrediť na prácu, čo platilo len pre 11 % mužov.

V Európskom pilieri sociálnych práv sa uvádza, že rovnaké zaobchádzanie a rovnosť príležitostí medzi mužmi a ženami sa musia zabezpečovať a upevňovať vo všetkých oblastiach vrátane účasti na pracovnom trhu, podmienok zamestnania a kariérneho postupu. Takisto sa v ňom uznáva právo detí na cenovo dostupné a kvalitné VSRD; práva detí na ochranu pred chudobou a právo detí zo znevýhodneného prostredia na osobitné opatrenia na podporu rovnosti príležitostí.

V akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv sa ako hlavná cieľová hodnota stanovuje zvýšenie celkovej miery zamestnanosti aspoň na 78 % obyvateľstva (vo veku 20 – 64 rokov) do roku 2030, čo uvítali vedúci predstavitelia EÚ na samite v Porte v máji 2021 a Európska rada v júni 2021. Ak má Európa dosiahnuť tento celkový cieľ, musí sa usilovať znížiť rozdiel v zamestnanosti žien a mužov aspoň o polovicu v porovnaní s rokom 2019 a zvýšiť mieru poskytovania VSRD, čím prispeje k lepšiemu zosúladeniu pracovného a súkromného života a podporí väčšiu účasť žien na trhu práce.

V smernici o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom z roku 2019¹⁸ boli vytvorené minimálne normy pre rodinnú dovolenku, v ktorých sa zavádza i) právo na platenú otcovskú dovolenku a opatrovateľskú dovolenku a posilnenie neprenosnej a platenej rodičovskej dovolenky a ii) právo pracovníkov s opatrovateľskými povinnosťami žiadať o pružné formy pracovného času a podporovať rovnaké rozdeľovanie starostlivosti medzi ženami a mužmi. Poskytovaním vysokokvalitného, prístupného a cenovo dostupného VSRD sa dopĺňajú úpravy pracovného času tým, že sa umožňuje dosahovanie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom a umožňuje rodičom, a najmä matkám, účasť na pracovnom trhu.

¹⁴ Eurofound, *Sixth European working conditions survey: overview report* (Šiesty Európsky prieskum pracovných podmienok: súhrnná správa) (2019), Eurofound (europa.eu).

¹⁵ Európska komisia, Spoločné výskumné centrum, *Division of Childcare and Housework among Men and Women during COVID-19 lockdowns* (Rozdelenie starostlivosti o deti a domácich prác medzi mužov a ženy počas obmedzení pohybu v dôsledku pandémie COVID-19), (2022), JRC128157, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128157>.

¹⁶ EIGE, *Research note on gender equality and the socio-economic impact of COVID-19* (Výskumná poznámka k rodovej rovnosti a sociálno-ekonomickým dôsledkom pandémie ochorenia COVID-19) (2021), s. 36, [Rodová rovnosť a sociálno-ekonomické dôsledky pandémie ochorenia COVID-19 | Európsky inštitút pre rodovú rovnosť \(europa.eu\)](https://eige.europa.eu/publications/research-note-on-gender-equality-and-the-socio-economic-impact-of-covid-19).

¹⁷ Správa nadácie Eurofound o živote, práci a pandemii COVID-19 (2020), Život, práca a COVID-19 | Eurofound (europa.eu).

¹⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ (Ú. v. EÚ L 188, 12.7.2019, s. 79).

Podpora verejného sektora VSRD predstavuje sociálnu investíciu, ktorá sa jednotlivcom, spoločnosti a hospodárstvu ako celku mnohonásobne vráti. Podporuje sa ňou účasť žien na pracovnom trhu, podnecuje prijímanie práce na plný pracovný úväzok zo strany žien, zlepšuje vývoj detí, posilňuje sociálne začlenenie a spravodlivosť a prispieva k prerušeniu medzigeneračného cyklu chudoby. Vzhľadom na nedostatok pracovnej sily a pretrvávajúce rozdiely v zamestnanosti žien a mužov predstavuje zvyšovanie účasti žien na pracovnom trhu, a to aj zlepšením prístupu k VSRD, veľkú príležitosť na inkluzívny a udržateľný rast¹⁹. Investovanie do VSRD má takisto významný potenciál v oblasti vytvárania pracovných miest. Z nedávneho výskumu Medzinárodnej organizácie práce (MOP) vyplýva, že každoročné investovanie 1,1 % HDP do VSRD a 1,8 % HDP do dlhodobej starostlivosti by v Európe prinieslo do roku 2035 vytvorenie ďalších 26,7 milióna pracovných miest²⁰.

Takéto investície môžu priniesť dodatočné príjmy z daní a zo systému sociálneho zabezpečenia. Celkovo by príjmy z daní a zo systému sociálneho zabezpečenia vyplývajúce zo zvýšenia príjmov a zamestnanosti stúpili, čím by sa znížili celkové požiadavky na financovanie opatrení politiky starostlivosti z 3 % HDP (pred zdanením) na čisté 2 % HDP (po zdanení)²¹. Podľa odhadov MOP je miera návratnosti investícií v členských štátoch v sektore starostlivosti v priemere približne 55 %, čo závisí najmä od výšky potrebných investícií, dopytu po pracovnej sile v dotknutom členskom štáte a od úrovne zdaňovania. Členské štáty môžu zlepšiť fiškálnu udržateľnosť investícií do VSRD vyhodnotením vplyvu na verejné financie a zabezpečením nákladovej efektívnosti, a to aj prostredníctvom efektívne navrhnutých mechanizmov financovania, ktoré sú v súlade s celkovou udržateľnosťou verejných financií.

Okrem investovania do VSRD mnohé členské štáty zaviedli aj právny nárok na umiestnenie do systému VSRD, zatiaľ čo iné zaviedli povinnú účasť na VSRD, a to najmä v poslednom roku pred začatím povinnej školskej dochádzky. V prípade zavedenia právneho nároku musia subjekty verejného sektora zabezpečiť umiestnenie každého dieťaťa, ktorého rodičia o to požiadajú (vo vekovom rozsahu, ktorého sa týka právny nárok); v krajinách, v ktorých je VSRD povinné, musia subjekty verejného sektora zabezpečiť dostatočný počet miest v predškolských zariadeniach pre *všetky* deti vo vekovom rozsahu, ktorého sa týka právna povinnosť. Vo väčšine členských štátov už takýto právny nárok existuje, ale vek, od ktorého nárok vzniká, sa do veľkej miery líši. V Európe panujú veľké rozdiely vo veku, v ktorom majú deti zaručené umiestnenie do systému VSRD. Len sedem členských štátov EÚ²² zaviedlo právny nárok na umiestnenie do systému VSRD pre deti v ranom detstve (vo veku 6 – 18 mesiacov). Často sa začína bezprostredne po skončení dovolenky z dôvodu starostlivosti o dieťa, keďže v ideálnom prípade by nemala nastať prestávka medzi ukončením primerane platenej rodinnej dovolenky a právnym nárokom na umiestnenie do systému VSRD. V prípade detí vo veku troch rokov alebo viac existuje právny nárok v 13 členských

¹⁹ Európska komisia, European Economy Brief, *The Macro-Economic Benefits of Gender Equality* (Makroekonomické prínosy rodovej rovnosti), marec 2022; pozri aj návrh spoločnej správy Komisie a Rady o zamestnanosti, 24. 11. 2021, COM(2021) 743 final.

²⁰ MOP: *Care at work: Investing in care leave and services for a more gender equal world of work*, (Investovanie do opatrovateľskej dovolenky a opatrovateľských služieb na dosiahnutie rodovo vyváženého sveta práce), 7. marec 2022.

²¹ Medzinárodná organizácia práce (MOP) 2022: Simulátor MOP pre investície do politiky v oblasti starostlivosti, Ženeva, *pripravuje sa*.

²² Dánsko, Nemecko, Estónsko, Lotyšsko, Slovinsko, Fínsko a Švédsko.

štátoch²³, pričom niektoré členské štáty sa zaviazali zaviesť ho v rámci svojich vnútroštátnych plánov na podporu obnovy a odolnosti²⁴.

Z dôkazov vyplýva, že poskytovanie kvalitného VSRD zohráva mimoriadne dôležitú úlohu pri zlepšovaní kognitívneho, sociálneho a vzdelanostného vývoja detí od raného detstva²⁵. Takéto zlepšenia sa často premietajú do lepších vzdelávacích výsledkov a vyhliadok na zamestnanie v neskoršom živote²⁶. Účasť na vysokokvalitnom VSRD je prospešná pre všetky deti, predovšetkým však pre tie v znevýhodnenej situácii. Ide o základný nástroj na boj proti nerovnosti, riešenie možných sociálnych znevýhodnení detí²⁷ a podporu rovnakých príležitostí. Tieto aspekty sa osobitne uvádzajú v odporúčaní Rady z roku 2019 týkajúcom sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve²⁸ a v Európskej záruke pre deti²⁹. Prínosné to však nie je len pre deti. Na úrovni jednotlivca sa účasť na VSRD spája s vyššou mierou dosiahnutého stupňa vzdelania, vyššími príjmami, lepším sociálnym začlenením a lepším zdravím. Množstvo prínosov sa prejavuje aj na úrovni celej spoločnosti, a to od nižších výdavkov na sociálne zabezpečenie a nižšej kriminality až po vyššie daňové príjmy a lepšiu sociálnu súdržnosť³⁰.

A napokon sa v tomto navrhovanom odporúčaní riešia pracovné podmienky v sektore VSRD. Pracovníci v tomto sektore, pričom mnohé z nich sú ženy, majú často zložité pracovné podmienky a obmedzené kariérne vyhliadky. Zlepšenie pracovných podmienok si vyžaduje silnejší sociálny dialóg, primerané odmeňovanie a možnosti zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie. Podpora spravodlivých pracovných podmienok zamestnancov v sektore VSRD by mala prispieť k prilákaniu a udržaniu si pracovníkov (mužov aj žien) v sektore, a rovnako tak môže prispieť k riešeniu rodovej segregácie v sektore, ako aj nedostatku zamestnancov, s ktorým sa potýkajú mnohé krajiny³¹. Predstavuje dôležitý aspekt aj pri zabezpečovaní kvality starostlivosti. EÚ podporuje investície a reformy členských štátov v sektore VSRD prostredníctvom rôznych nástrojov financovania, najmä Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu plus a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Táto podpora je mimoriadne dôležitá na riešenie územných rozdielov medzi členskými štátmi a v ich rámci. EÚ okrem toho poskytuje aj priamu technickú podporu

²³ Okrem uvedených aj Belgicko, Česká republika, Francúzsko, Luxembursko, Poľsko, Španielsko; Európska komisia, Eurydice, Prehľad politiky v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve 2019, s. 6; podrobný prehľad systémov členských štátov v Európskej komisii, Štrukturálne ukazovatele na monitorovanie systémov vzdelávania a odbornej prípravy v Európe, podkladová správa Eurydice 2021, s. 12.

²⁴ Napríklad Slovensko, pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Analýza plánu obnovy a odolnosti Slovenska [SWD(2021) 161 final z 21.6.2021].

²⁵ Závery Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave, strategický rámec pre vzdelávanie a odbornú prípravu na rok 2020 (2020) (Ú. v. EÚ C 119, 2009, s. 2).

²⁶ Európska komisia, výročná správa o vývoji v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe: Mladí Európania: budúce výzvy v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie, kapitola 5, jún 2022.

²⁷ Odporúčanie Európskej komisie z 20. februára 2013 Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia (2013/112/EÚ, Ú. v. EÚ L 59, 2.3.2013, s. 5–16).

²⁸ Odporúčanie Rady z 22. mája 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (Ú. v. EÚ C 189, 5.6.2019, s. 4–14).

²⁹ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti (Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14–23).

³⁰ Európska komisia, Prínosy vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a podmienky ich získania, Úrad pre publikácie 2018.

³¹ Medzinárodná organizácia práce, *Meeting of Experts on Policy Guidelines on the promotion of decent work for early childhood education personnel* (Zasadnutie odborníkov na politické usmernenia týkajúce sa podpory dôstojnej práce pracovníkov v oblasti vzdelávania v ranom detstve), k dispozícii na stránke: https://www.ilo.org/sector/Resources/codes-of-practice-and-guidelines/WCMS_236528/lang--en/index.htm.

reforiami, a to prostredníctvom Nástroja technickej podpory. Komisia monitoruje vykonávanie politík v oblasti VSRD, pričom v rámci európskeho semestra posudzuje pokrok pri plnení barcelonských cieľov, a bude to robiť aj naďalej.

- **Súlad s existujúcimi ustanoveniami politík v tejto oblasti politiky**

Revízia barcelonských cieľov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve bola oznámená v stratégii pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025³². Ide o jednu z iniciatív predstavených v stratégii, ktorá je zameraná na podporu posilnenia ekonomického postavenia žien a rovnakého rozdelenia opatrovateľských povinností medzi ženami a mužmi. Táto revízia je oznámená aj v stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa³³, ako aj v akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv³⁴ ako súčasť úsilia o dosiahnutie hlavnej cieľovej hodnoty celkovej miery zamestnanosti na úrovni 78 % do roku 2030 a doplnkového cieľa znížiť aspoň o polovicu v porovnaní s rokom 2019 rozdiel v zamestnanosti žien a mužov.

V oznámení s názvom Iniciatíva na podporu rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a opatrovateľov³⁵ Komisia zdôraznila okrem iného dôležitosť podporných opatrení, aby mohli členské štáty zlepšiť prístup k cenovo dostupnému VSRD, pretože sa ním dosahuje lepšia rovnováha medzi pracovným a súkromným životom pracovníkov s opatrovateľskými povinnosťami.

Smernica o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom sa zameriava na podporu lepšieho rozdelenia opatrovateľských povinností medzi ženy a mužov posilnením právnych nárokov na rodinnú dovolenku a poskytnutím práva požiadať o pružné formy pracovného času. Zahŕňa to najmä dva mesiace neprenosnej a primerane platenej rodičovskej dovolenky pre každého rodiča. Poskytnutím neprenosných práv na rodinnú dovolenku sa smernica o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom usiluje povzbudiť otcov, aby využívali svoje práva, a tým uľahčiť návrat matiek na pracovný trh.

Odporúčanie z roku 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (ďalej len „odporúčanie o VSRD“) sa zameriava na podporu členských štátov v úsilí o zlepšenie prístupu k systémom VSRD a kvality týchto systémov. Odporúčanie o VSRD obsahuje rámec kvality, ktorý vedie členské štáty pri zlepšovaní prístupu k VSRD a jeho kvality. Uvádza sa v ňom spoločné chápanie kvality vo VSRD. Tento návrh vychádza z odporúčania o VSRD a rámca kvality, pretože sa v ňom zdôrazňujú prvky, ktoré sú osobitne relevantné na uľahčenie účasti žien na pracovnom trhu a posilnenie dôvery rodičov vo VSRD, ako sú pomer zamestnancov a detí, kvalifikácia zamestnancov, kontinuálne odborné vzdelávanie a riadenie systému VSRD.

³² Oznámenie Európskej komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025, COM(2020) 152 final.

³³ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa, COM(2021) 142 final, 24. 3. 2021, s. 1 – 23.

³⁴ Európska komisia, Budovanie Únie rovnosti: Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv, prijatý 4. marca 2021, COM(2021) 102 final.

³⁵ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Iniciatíva na podporu rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a opatrovateľov, COM(2017) 252 final, 26. 4. 2017, s. 1 – 16.

V oznámení z roku 2020 s názvom Vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025³⁶ sa začlenenie a rodová rovnosť považujú za jeden zo šiestich rozmerov, ktoré sa majú konsolidovať. Na základe uvedeného oznámenia Rada 19. februára 2021 prijala uznesenie o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030)³⁷, ktoré obsahuje cieľovú hodnotu na úrovni EÚ, a to účasť najmenej 96 % detí vo veku od troch rokov do veku začatia povinnej školskej dochádzky na prvom stupni základného vzdelávania na VSRD. V uznesení sa takisto zdôrazňuje dôležitosť zlepšenia kvality, rovnosti, začlenenía a úspešnosti vo vzdelávaní a v odbornej príprave pre všetkých. Na zaistenie súladu sa v tomto návrhu používa cieľ EHP ako revidovaný barcelonský cieľ pre vekovú skupinu od troch rokov do veku začatia povinnej školskej dochádzky na prvom stupni základného vzdelávania.

V stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa³⁸, prijatej Komisiou v marci 2021, sa združujú všetky existujúce a budúce iniciatívy a opatrenia týkajúce sa práv dieťaťa (vrátane revízie barcelonských cieľov) do jedného uceleného politického rámca. Cieľom stratégie je zabezpečiť deťom v Európskej únii a na celom svete čo najlepší život posilnením ich účasti v spoločnosti a dodržiavaním ich práv v súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa. Stratégia sa okrem iného zameriava na sociálno-ekonomické začlenenie, zdravie a vzdelávanie detí a VSRD sa v nej považuje za súčasť budovania inkluzívneho a kvalitného vzdelávania pre všetky deti. V záveroch z 9. júna 2022 o stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa Rada Európskej únie zdôraznila, že všetky deti majú právo na nediskriminačný prístup ku kľúčovým službám, ako je vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, zdravie, výživa a bývanie, ktoré sú dôležité pre ich vývoj a psychickú a fyzickú pohodu³⁹.

Odporúčanie Rady, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti, prijaté 14. júna 2021, sa zameriava na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a boj proti nemu, pričom sa v ňom podporuje úsilie členských štátov o zaručenie prístupu detí v núdzi k vysokokvalitným kľúčovým službám vrátane bezplatného a účinného prístupu k VSRD. V roku 2019 sa v EÚ zúčastňovalo na VSRD približne 27 % detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vo veku do dvoch rokov. Hoci ide o nárast približne o 11 percentuálnych bodov oproti roku 2010, je to podstatne nižšia miera účasti ako v prípade celkovej populácie detí (35 %)⁴⁰.

- **Súlad s ostatnými politikami Únie**

Návrh dopĺňa niekoľko ďalších iniciatív EÚ a je s nimi v súlade.

Je plne v súlade s viacročným finančným rámcom EÚ na roky 2021 – 2027, v ktorom sa poskytujú možnosti financovania z prostriedkov EÚ v rámci nástrojov, ako sú Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond plus vrátane jeho zložky Zamestnanosť a sociálna

³⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025, COM(2020) 625 final, 30. 9. 2020, s. 1 – 29.

³⁷ Uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) (Ú. v. EÚ C 66, 26.2.2021, s. 1 – 21).

³⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa, COM(2021) 142 final, 24. 3. 2021, s. 1 – 23.

³⁹ Rada Európskej únie, Závery o stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa, 10024/22, 9. júna 2022, pozri: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10024-2022-INIT/sk/pdf>

⁴⁰ Európska komisia, výročná správa o vývoji v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe: Mladí Európania: budúce výzvy v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie, kapitola 5, ISSN 2315-2540, jún 2022.

inovácia, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, Fond na spravodlivú transformáciu, programy Horizont Európa a Digitálna Európa, ktoré zohrávajú významnú úlohu pri podpore investícií členských štátov do prístupnej, cenovo dostupnej a kvalitnej infraštruktúry a služieb VSRD. Z Nástroja technickej podpory sa môžu takisto podporovať reformy a investície. Návrh je takisto plne v súlade s nariadením, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, pokiaľ ide o oprávnené reformy a investície na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu pandémie ochorenia COVID-19 a zabezpečenie lepšej udržateľnosti, odolnosti a prípravy európskych hospodárstiev a spoločností na výzvy a možnosti zelenej a digitálnej transformácie v súvislosti s cieľom mechanizmu.

Návrh je v súlade aj so stratégiami a s akčnými plánmi Komisie na dosiahnutie únie rovnosti. Akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025⁴¹ sa zameriava na boj proti rasizmu prostredníctvom politik a finančných programov v oblasti zamestnanosti, bývania a prístupu k zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu. Okrem iného je jeho cieľom zabezpečiť rovnaký prístup k vzdelávaniu pre deti s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. Takisto sa v ňom podporuje odborná príprava učiteľov zameraná na to, aby pracovali so všetkými deťmi. V tomto akčnom pláne sa uvádza aj správa Komisie vydaná v roku 2021 o uplatňovaní smernice EÚ o rasovej rovnosti, v ktorej sa zakazuje diskriminácia na základe etnického alebo rasového pôvodu vrátane diskriminácie rómskych detí v rôznych oblastiach, napríklad aj v oblasti vzdelávania a sociálnej ochrany⁴².

V strategickom rámci EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov⁴³, ako aj v odporúčaní Rady o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov, prijatom 12. marca 2021⁴⁴, sa členské štáty vyzývajú, aby bojovali proti viacnásobnej a štruktúrálnej diskriminácii Rómov, najmä rómskych detí, a aby prijali prísnejšie opatrenia na podporu rómskych detí a ich rodín v prepojených oblastiach zamestnanosti, sociálnych služieb, kvalitného, inkluzívneho hlavného vzdelávacieho prúdu, ako aj vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, zdravia, bývania a prístupu k základným službám, výživy a prístupu k rekreačným aktivitám. V rámci sa stanovuje cieľ znížiť do roku 2030 rozdiel v účasti rómskych detí na VSRD aspoň o polovicu.

Akčný plán Komisie pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027⁴⁵ sa zameriava na podporné faktory, ktoré sú nevyhnutné na umožnenie úspešnej integrácie a začlenenia migrantov a občanov EÚ s migrantským pôvodom vrátane detí na rôznych úrovniach, ako napríklad na úrovni vzdelávania a odbornej prípravy, zamestnania a zručností, ako aj zdravia a bývania.

⁴¹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025, COM(2020) 565 final, 18. 9. 2020, s. 1 – 26.

⁴² Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní smernice Rady 2000/43/ES, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod („smernica o rasovej rovnosti“), a smernice Rady 2000/78/ES, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani („smernica o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní“), COM(2021) 139 final, 19. 3. 2021, s. 1 – 26.

⁴³ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade, Únia rovnosti: strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov, COM(2020) 620 final, 7. 10. 2020, s. 1 – 17.

⁴⁴ Odporúčanie Rady z 12. marca 2021 o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov (Ú. v. EÚ C 93/01, 19.3.2021, s. 1 – 14).

⁴⁵ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027, COM(2020) 758 final, 24. 11. 2020, s. 1 – 25.

A napokon sa stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030⁴⁶ zameriava na zlepšenie života ľudí so zdravotným postihnutím v EÚ aj mimo nej a na podporu ich plnej a rovnocennej účasti vo všetkých oblastiach života. V stratégii sa rieši účasť na všetkých úrovniach a vo všetkých formách vzdelávania vrátane VSRD na rovnakom základe s ostatnými a podpora nezávislého života a komunitných služieb. To je v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorého sú EÚ a všetky jej členské štáty zmluvnými stranami a v ktorom sa vyžaduje, aby zmluvné strany prijali všetky nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečia deťom so zdravotným postihnutím plné využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými deťmi. V súlade so stratégiou sa v tomto odporúčaní plne zohľadňujú potreby detí a rodičov so zdravotným postihnutím, a to najmä v ustanoveniach o prístupnosti.

Týmto návrhom sa reaguje aj na odporúčanie Konferencie o budúcnosti Európy týkajúce sa demografickej transformácie (návrh č. 15) a antidiskriminácie, rovnosti a kvality života (návrh č. 29). V návrhu č. 15 sa vyzýva na „zabezpečenie kvalitnej, cenovo dostupnej a prístupnej starostlivosti o deti v celej EÚ, aby matky a otcovia mohli bez problémov zosúladiť svoj pracovný a rodinný život“ a na „zaručenie prístupu detí v núdzi k službám, ako sú vzdelávanie a starostlivosť“. V návrhu č. 29 sa vyzýva na zabezpečenie „zriaďovania a umožňovania cenovo dostupných materských škôl [...] a bezplatnej starostlivosti o deti pre osoby v núdzi“⁴⁷.

A napokon sa týmto odporúčaním prispieva k dosahovaniu cieľov udržateľného rozvoja prijatých v roku 2015 v rámci Agendy OSN 2030 pre udržateľný rozvoj, v ktorej sa zdôrazňuje dôležitosť rodovej rovnosti (ciele udržateľného rozvoja 5.4 a 8.5) a význam VSRD (cieľ udržateľného rozvoja 4.2), a tým sa podčiarkuje potreba konať v týchto oblastiach.

2. PRÁVNÝ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

• Právny základ

Návrh vychádza z článku 292 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), podľa ktorého Rada prijíma odporúčania na návrh Komisie, v spojení s článkom 153 ods. 1 písm. i) ZFEÚ.

Podľa článku 153 ods. 1 písm. i) ZFEÚ Európska únia na účely dosiahnutia cieľov článku 151 ZFEÚ podporuje a dopĺňa činnosti členských štátov v oblasti rovnosti medzi ženami a mužmi, pokiaľ ide o príležitosti na pracovnom trhu. Podľa článku 151 ZFEÚ medzi ciele EÚ a členských štátov patrí podpora zlepšovania životných a pracovných podmienok, náležitá sociálna ochrana a rozvoj ľudských zdrojov so zreteľom na permanentne vysokú zamestnanosť a boj proti vylučovaniu. K dosiahnutiu týchto cieľov prispieva zabezpečovanie rovnakých príležitostí pre všetky deti žijúce v EÚ.

Návrh prispeje k cieľom Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), najmä k boju proti sociálnemu vylučovaniu a diskriminácii, podpore rovnosti medzi ženami a mužmi a k ochrane práv dieťaťa (článok 3 ZEÚ).

⁴⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Únia rovnosti: Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030, COM(2021) 101 final, 3. 3. 2021, s. 1 – 29.

⁴⁷ Európska komisia, Konferencia o budúcnosti Európy, správa o konečnom výsledku, máj 2022.

Návrh prispeje aj k vykonávaniu Charty základných práv EÚ, a najmä jej článku 14, v ktorom sa uznáva, že každý má právo na vzdelanie; článku 23, v ktorom sa uznáva rovnosť medzi ženami a mužmi; článku 24, v ktorom sa uznáva, že deti majú právo na ochranu a starostlivosť potrebnú pre ich psychickú a fyzickú pohodu, a článku 33, v ktorom sa stanovuje, že rodina musí požívať právnu, ekonomickú a sociálnu ochranu.

Týmto návrhom sa nepresahuje regulačná právomoc EÚ ani sa členským štátom neukladajú žiadne záväzky. Členské štáty sa na základe svojej vnútroštátnej situácie rozhodnú, ako dokážu čo najlepšie využiť odporúčanie Rady.

- **Subsidiarita (v prípade inej ako výlučnej právomoci)**

Hoci politiky zamerané na VSRD a účasť žien na pracovnom trhu patria do zodpovednosti členských štátov, EÚ má právomoc podporovať a dopĺňať opatrenia členských štátov.

Týmto návrhom sa zabezpečuje pridaná hodnota opatrení na úrovni EÚ. Plní sa ním politický záväzok dosiahnuť pokrok v oblasti rovnakých príležitostí žien aj mužov, a najmä účasti žien na pracovnom trhu, a podporovať práva, rovnaké príležitosti a psychickú a fyzickú pohodu všetkých detí.

- **Proporcionalita**

Návrhom sa dopĺňa úsilie členských štátov v oblasti riešenia nerovnosti žien a mužov a účasti žien na pracovnom trhu a podporujú sa práva, rovnaké príležitosti a psychická a fyzická pohoda všetkých detí. Rešpektujú sa v ňom postupy členských štátov a rozmanitosť vnútroštátnych systémov. Uznáva sa v ňom, že rozličné vnútroštátne, regionálne alebo miestne podmienky by mohli viesť k rozdielnemu vykonávaniu odporúčania. Tým sa členským štátom umožní, aby odporúčanie využili podľa vlastného špecifického kontextu.

Pri usmerňovaní výberu nástroja zohrávali kľúčovú úlohu aj úvahy týkajúce sa proporcionality.

- **Výber nástroja**

Nástrojom je návrh odporúčania Rady, ktorým sa dodržiavajú zásady subsidiarity a proporcionality. Vychádza z existujúceho práva a politiky Európskej únie a je v súlade s typom dostupných nástrojov na prijatie krokov v oblasti sociálnej politiky na úrovni Európskej únie. Návrh ako právny nástroj signalizuje záväzok členských štátov v súvislosti s cieľmi a opatreniami stanovenými v tomto odporúčaní a zároveň poskytuje silný základ pre spoluprácu v tejto oblasti na európskej úrovni, a to pri plnom rešpektovaní právomoci členských štátov.

3. VÝSLEDKY HODNOTENÍ *EX POST*, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

- **Konzultácie so zainteresovanými stranami**

Komisia uskutočnila rozsiahle konzultácie o tejto iniciatíve so širokou škálou zainteresovaných strán. Všetky tieto činnosti boli zhrnuté v súhrnnej správe vydanéj spolu s týmto návrhom odporúčania⁴⁸. Konzultačné činnosti priniesli ďalšie informácie, ktoré

⁴⁸ Pracovný dokument útvarov Komisie: zhrnutie konzultačných činností, SWD(2022) 440.

nevedli k podstatným odchýlkam od všeobecného cieľa a rámcovania iniciatívy. Prihliadlo sa na ne pri prípravných činnostiach a pri vypracúvaní návrhu prispeli k zváženiu ďalších hľadísk. Konzultačný proces vychádzal z viacerých nedávnych verejných konzultácií, konkrétne z konzultácií týkajúcich sa akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv⁴⁹, zelenej knihy o starnutí⁵⁰ a stratégie pre rodovú rovnosť⁵¹. V uvedených konzultáciách sa zdôrazňovala dôležitosť vysokokvalitného, prístupného a cenovo dostupného VSRD (najmä v prípade skupín, ktorým sa nevenuje dostatočná pozornosť) na podporu rovnomerného rozdelenia opatrovateľských povinností medzi rodičov.

Výzva na predkladanie podkladov bola zverejnená na [portáli Vyjadrite svoj názor](#) od 1. do 29. marca 2022. Celkovo bolo doručených 123 príspevkov; väčšina (52 %) od MVO, ostatné od subjektov verejného sektora, záujmových združení, občanov EÚ, odborov a výskumných inštitúcií. Pripomienky sa týkali najmä prístupu, dostupnosti, cenovej dostupnosti a kvality služieb starostlivosti, pracovníkov v oblasti starostlivosti, sociálno-ekonomických a územných rozdielov a rodového rozmeru.

Mnohé zainteresované strany už vyzvali na strategický a komplexný prístup k VSRD.

Európsky parlament opakovane vyzval na prijatie holistického prístupu k starostlivosti a podporil revíziu barcelonských cieľov s osobitným dôrazom na potrebu zamerať sa na deti so zdravotným postihnutím⁵². Vo svojej nedávnej správe o európskej stratégii v oblasti starostlivosti prijatej na plenárnom zasadnutí z 5. júla 2022 Európsky parlament privítal nadchádzajúce preskúmanie barcelonských cieľov a zdôraznil dôležitosť VSRD na uľahčenie účasti žien na pracovnom trhu a odstránenie rodových rozdielov v oblasti starostlivosti, odmeňovania aj dôchodkov⁵³.

Výbor Európskeho parlamentu pre zamestnanosť a sociálne veci (EMPL) a Výbor Európskeho parlamentu pre práva žien a rodovú rovnosť (FEMM) zorganizovali 24. marca 2022 **spoločné vypočutie** v rámci prípravy správy z vlastnej iniciatívy Smerom k spoločným opatreniam v oblasti starostlivosti. Členovia Európskeho parlamentu privítali európsku stratégiu v oblasti starostlivosti a zdôraznili najmä potenciál sektora starostlivosti, ktorý v súčasnosti trpí nedostatkom financií aj zamestnancov, z hľadiska vytvárania pracovných miest. Lepšie pracovné podmienky môžu prispieť k rodovej rovnosti, zatiaľ čo vzdelávanie a odborná príprava zohrávajú kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní kvalifikovaných

⁴⁹ Komisii bolo doručených 1 041 jedinečných písomných príspevkov. 67,5 % z nich pochádzalo od jednotlivcov. Množstvo občanov využilo príležitosť opísať svoju osobnú situáciu, a to najmä osoby so zdravotným postihnutím a ženy s opatrovateľskými povinnosťami: [SWD\(2021\) 46 EN autre document travail service part1 v8 \(2\).pdf](#).

⁵⁰ Vo verejnej konzultácii bolo prijatých celkovo 473 odpovedí. 133 z nich pochádzalo od jednotlivcov. O dlhodobej starostlivosti sa diskutovalo v súvislosti s autonómiou starších ľudí a so zabezpečením ich domácej starostlivosti, čo prispieva k vzniku nových možností zamestnania a nových potrebných zručností. Okrem toho sa zdôraznila potreba uznať dôchodkové práva neformálnych opatrovateľov. Pozri: Zelená kniha o starnutí: súhrnná správa o faktoch z verejnej konzultácie: [090166e5de9b0583.pdf](#).

⁵¹ Konzultácia bola dostupná online od 8. marca do 31. mája 2019. Prijatých bolo 1 335 odpovedí, z toho 73 % od občanov EÚ (970 odpovedí). Respondenti dostali konkrétne otázku, aké osobitné ciele by uprednostnili v prípade opatrenia EÚ zameraného na zvyšovanie účasti žien na pracovnom trhu. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12114-Gender-equality-strategy-2020-2024/public-consultation_sk.

⁵² Napr. uznesenie Európskeho parlamentu z 15. decembra 2021 o rovnosti žien a mužov v Európskej únii v období 2018 – 2020 [2021/2020(INI)].

⁵³ Uznesenie Európskeho parlamentu z 5. júla 2022 s názvom Smerom k spoločným opatreniam v oblasti starostlivosti [2021/2253(INI)].

zamestnancov a profesionalizácie. Zdôraznila sa aj potreba monitorovať pokrok a prihladiť na právomoci členských štátov v tejto oblasti politiky.

Podobne aj EHSV vo viacerých stanoviskách opakovane vyzýval na revíziu barcelonských cieľov a prijatie holistického prístupu⁵⁴, pričom v nich zdôrazňoval potrebu viac investovať do vysokokvalitných, cenovo dostupných a prístupných služieb starostlivosti a zariadení pre každú rodinu. Takisto vyzýval na nasmerovanie investícií do sociálnej infraštruktúry, a to najmä do VSRD a starostlivosti po skončení vyučovania, ako aj na to, aby boli barcelonské ciele v oblasti starostlivosti o deti ambicióznejšie a týkali sa aj starostlivosti o ďalšie závislé osoby.

Európska rada zdôraznila dôležitosť spoločného zohľadňovania rozdielu v odmeňovaní žien a mužov a rodového rozdielu v oblasti starostlivosti⁵⁵, keďže tieto dva javy od seba do veľkej miery závisia a vzájomne sa posilňujú. Rada vyzývala aj na dlhodobé verejné investície do vysokokvalitných, cenovo dostupných a prístupných zariadení starostlivosti a infraštruktúry starostlivosti, rozvoja opatrovateľských zručností a opatrovateľských služieb. Rada vyzvala Komisiu na predloženie revízie barcelonských cieľov, aby bolo možné posilniť vzostupnú konvergenciu pri poskytovaní kvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve medzi členskými štátmi⁵⁶, a zdôraznila právo všetkých detí na nediskriminačný prístup ku kľúčovým službám, k akým patrí aj vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve⁵⁷.

Na zasadnutí **skupiny na vysokej úrovni pre uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti** v januári 2022 poskytli členské štáty vo všeobecnosti kladnú spätnú väzbu k návrhu stratégie starostlivosti. Konkrétne sa zhodli na potrebe riešenia prístupnosti, kvality a cenovej dostupnosti služieb; zlepšenia pracovných podmienok v sektore starostlivosti; preskúmania, okrem iného, vzdelávacieho aspektu VSRD, a riešenia rodových stereotypov vo vzťahu k starostlivosti.

V rámci orientačných rozpráv so zástupcami členských štátov vo **Výbore pre sociálnu ochranu (17. marca 2022)** a **Výbore pre zamestnanosť (1. apríla 2022)** si členské štáty vymenili viacero príkladov na osvedčené vnútroštátne postupy a vyjadrili predbežný všeobecný súhlas s celkovým cieľom iniciatívy, analýzou výziev a navrhovanými cieľmi politiky. Viaceré členské štáty poukázali na to, že iniciatíva by mala byť vypracovaná pri plnom rešpektovaní vnútroštátnych právomocí, ako aj s prihliadnutím na odlišné vnútroštátne podmienky a nastavenie systémov starostlivosti a s cieľom vyhnúť sa administratívnejmu zaťaženiu. Zdôrazňovala sa aj dôležitosť financovania z prostriedkov EÚ, podpory vzájomného učenia a zlepšovania dôkazovej základne.

Poradný výbor pre rovnosť príležitostí pre ženy a mužov prijal 13. septembra 2021 stanovisko s názvom **Rozdiely v oblasti opatrovateľskej starostlivosti v EÚ: holistický**

⁵⁴ Napr. stanovisko EHSV, Rodová rovnosť na európskych trhoch práce (SOC/586-EESC-2018); stanovisko EHSV, Výzvy v oblasti rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, ktorým čelia pracujúci rodičia a opatrovatelia (SOC/529-EESC-2018); stanovisko EHSV, Otázky rodovej rovnosti (SOC/610-EESC-2018); stanovisko EHSV, Stanovisko k akčnému plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv (SOC/679-EESC-2021).

⁵⁵ Závery Rady o riešení rozdielu v odmeňovaní žien a mužov: Ocenenie a rozdelenie platenej a neplatenej práce v oblasti starostlivosti, 13584/20, 2. 12. 2020.

⁵⁶ [Závery Rady o sociálno-ekonomických dôsledkoch pandémie ochorenia COVID-19 na rodovú rovnosť 8884/21, 14. 6. 2021, s. 1 – 26.](#)

⁵⁷ [Závery Rady o stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa, 10024/22, 9. 6. 2022, s. 3.](#)

a rodovo transformačný prístup⁵⁸. V tomto stanovisku podporil zlepšovanie prístupnosti a cenovej dostupnosti kvalitnej starostlivosti a služieb VSRD pre deti, revíziu barcelonských cieľov smerom nahor a stanovenie politického rámca pre udržateľnú DS prostredníctvom financovania z prostriedkov EÚ, a to vrátane vnútroštátnych plánov na podporu obnovy a odolnosti v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

Uskutočnilo sa viacero **cielených konzultácií so zainteresovanými stranami, orientačných rozpráv a vypočítí** s cieľom dôkladnejšie prediskutovať rôzne prvky iniciatívy.

Komisia zorganizovala 11. marca 2022 **strategický dialóg** s viac ako 50 organizáciami občianskej spoločnosti. Organizácie občianskej spoločnosti privítali revíziu barcelonských cieľov a súhlasili s výzvami, ktoré identifikovala Komisia. Zdôraznili, že na posúdenie prekážok účasti je potrebné: podrobnejšie rozdeliť miery účasti (napr. detí s migrantským pôvodom, detí so zdravotným postihnutím atď.); deti a ich zdravý vývoj začleniť do politiky ako ústredný prvok; posilniť investície do systémov intervenčných služieb v ranom detstve pre deti so zdravotným postihnutím ako opatrenie na podporu ich účasti na VSRD, a tým aj účasti ich matiek na platenej práci.

A napokon sa 7. apríla 2022 uskutočnilo **osobitné vypočítie so sociálnymi partnermi na úrovni EÚ**. Sociálni partneri už v decembri 2020 predložili „spoločné vyhlásenie o poskytovaní starostlivosti o deti v EÚ“, v ktorom sa zdôrazňovalo, aké dôležité sú dostupné, prístupné, cenovo dostupné a kvalitné zariadenia starostlivosti o deti na to, aby mohli rodičia, a najmä matky, pracovať. Sociálni partneri vyzývali aj na revíziu barcelonských cieľov v záujme podpory hodnoty práce v sektore a dobrých pracovných podmienok, a to aj posilnením kolektívneho vyjednávania a zabezpečením kvalitných stabilných pracovných miest, spravodlivých miezd a primeranej úrovne sociálnej ochrany. Takisto vyzývali na opatrenia, ktorými sa prilákajú do sektora zamestnanci, predovšetkým muži. Tieto názory boli potvrdené aj na vypočítí sociálnych partnerov v apríli. Konkrétne sociálni partneri zdôrazňovali potrebu integrovaného prístupu založeného na životnom cykle a potrebu zvýšenia investícií do sektora a jeho zatraktívnenia pre pracovníkov vzhľadom na demografické zmeny a hospodársky výhľad.

- **Získavanie a využívanie expertízy**

Komisia pri tvorbe dôkazovej základne pre túto iniciatívu vychádzala z expertízy Spoločného výskumného centra (JRC) a externých expertov. Príslušné vstupné informácie sú k dispozícii verejnosti spoločne s týmto návrhom odporúčania.

JRC poskytlo podrobné preskúmanie súboru referenčných údajov EU-SILC na účely otestovania uskutočniteľnosti prípadných úprav ukazovateľov a spoľahlivosti meraní na úrovni členských štátov⁵⁹. JRC okrem toho na základe modelu EUROMOD vytvorilo simuláciu možného vplyvu rôznych úrovní cieľovej hodnoty na relevantné ukazovatele účasti

⁵⁸ Poradný výbor pre rovnosť príležitostí pre ženy a mužov, stanovisko, Rozdiely v oblasti opatrovateľskej starostlivosti v EÚ: holistický a rodovo transformačný prístup, 13. september 2021, [opinion_care_gap_2021_en.pdf \(europa.eu\)](#).

⁵⁹ Flisi S., Blasko, Zs. a Stepanova E., *Indicators for early education and care. Reconsidering some aspects of the Barcelona target* (Ukazovatele vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Prehodnotenie niektorých aspektov barcelonského cieľa). Vedecká správa JRC na podporu politik 2022.

žien na pracovnom trhu⁶⁰. A napokon bolo zadané aj vypracovanie prehľadu literatúry s cieľom získať prehľad o účinných reformách starostlivosti o deti v členských štátoch⁶¹.

Okrem toho poskytla vstupné informácie o aktuálnom stave a rozdieloch medzi krajinami v prístupe k VSRD, podmienkach týkajúcich sa pracovnej sily a kvalite VSRD expertná skupina⁶² zložená z 15 členov, medzi ktorými boli jednotliví experti a zástupcovia Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA), EIGE, Eurofoundu, MOP, OECD a UNICEF. Táto expertná skupina poskytla aj vstupné informácie v oblasti opatrení na zlepšenie účasti na VSRD, a to najmä detí zo znevýhodneného prostredia, a prvkov relevantných na posilnenie vzostupnej konvergencie.

- **Základné práva**

Revíziou barcelonských cieľov sa prispeje k dosiahnutiu rovnosti medzi ženami a mužmi vo všetkých oblastiach vrátane zamestnanosti, práce a odmeňovania. Prispeje sa ňou aj k zaručeniu práva každého na vzdelanie a práv všetkých detí na takúto ochranu a starostlivosť v záujme ich psychickej a fyzickej pohody, ako aj k ekonomickej ochrane rodiny (články 23, 14, 24 a 33 Charty základných práv EÚ).

4. VPLYV NA ROZPOČET

Návrh nemá žiadny finančný vplyv na rozpočet EÚ.

5. ĎALŠIE PRVKY

- **Spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ**

Európska komisia bude naďalej monitorovať barcelonské ciele v súvislosti s európskym semestrom, ktorý je kľúčovým nástrojom na monitorovanie účasti žien na pracovnom trhu a rodovej rovnosti, a to aj prostredníctvom analýzy uvedenej v správach o krajinách, prípadne aj prostredníctvom odporúčaní pre jednotlivé krajiny. Do svojho posúdenia dodatočne začlení intenzitu účasti všetkých detí na VSRD (počet hodín týždenne) a účasť detí z rôznych skupín vrátane detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, a ak je to možné, aj detí so zdravotným postihnutím, s migrantským pôvodom, rómskych detí a ďalších relevantných skupín pri zohľadnení veku detí a osobitných vnútroštátnych prvkov.

Okrem toho sa bude vykonávanie odporúčania monitorovať prostredníctvom výročnej správy Komisie o rodovej rovnosti a portálu na monitorovanie stratégie pre rodovú rovnosť⁶³.

⁶⁰ Narazani E., Agúndez García A., Christl M., Figari F., *Impact on female employment of revising the Barcelona targets for childcare (GENDERMOD)* [Vplyv revízie barcelonských cieľov v oblasti starostlivosti o deti na zamestnávanie žien (GENDERMOD)], Pracovné dokumenty Spoločného výskumného centra o zdanení a štrukturálnych reformách 2022.

⁶¹ Nieuwenhuis R., Yerkes M., Backman L., Strigén J., *Early Childhood Education and Care (ECEC): A focused review of reform impact studies* [Vzdelávanie a starostlivosť v detstve (VSRD): cielené preskúmanie štúdií o vplyve reforiem], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie 2022.

⁶² [Register expertných skupín Komisie a iných podobných subjektov \(europa.eu\)](#).

⁶³ Európska komisia, stratégia pre rodovú rovnosť, portál na monitorovanie, prístupný na adrese: [ges-monitor.page.main \(europa.eu\)](#).

Revízia cieľov sa týka ďalších rozmerov, ktoré sú relevantné na dosahovanie barcelonských cieľov (prístupnosť, cenová dostupnosť a kvalita). Ak sú k dispozícii ukazovatele pre tieto rozmery, budú súčasťou portálu na monitorovanie stratégie pre rodovú rovnosť a výročnej správy o rodovej rovnosti.

V záujme zlepšenia dostupnosti, rozsahu a relevantnosti príslušných údajov na úrovni EÚ sa v tomto odporúčaní členské štáty vyzývajú na vypracovanie alebo zlepšenie zberu údajov v mnohých oblastiach súvisiacich s jeho vykonávaním. Členské štáty by mali zlepšiť zber údajov najmä o účasti detí na VSRD a uvádzať aj deti v zraniteľných situáciách alebo zo znevýhodnených skupín.

Komisia do piatich rokov zverejní podrobnú správu, v ktorej poskytne prehľad aktuálneho stavu vykonávania odporúčania, pričom bude vychádzať z barcelonských cieľov a zo všetkých relevantných rozmerov vrátane politík a príkladov osvedčených postupov členských štátov.

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

týkajúce sa revízie barcelonských cieľov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292 v spojení s článkom 153 ods. 1 písm. i),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) S cieľom odstrániť prekážky účasti žien na pracovnom trhu stanovila Európska rada v roku 2002 tieto dva barcelonské ciele v oblasti starostlivosti o deti: 33 % miera účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve (VSRD) v prípade detí do veku do troch rokov veku a 90 % v prípade detí vo veku od troch rokov do veku povinnej školskej dochádzky⁶⁴. Hoci sa tieto ciele na úrovni Únie v priemere dosahujú, medzi jednotlivými členskými štátmi a v ich rámci pretrvávajú značné rozdiely, a to najmä v prípade detí z domácností s nižšími príjmami a v skupine najmladších detí.
- (2) Cieľom tohto odporúčania je nabádať členské štáty, aby zvyšovali účasť na VSRD v záujme uľahčenia účasti žien na pracovnom trhu a zlepšenia sociálneho a kognitívneho vývoja všetkých detí, a najmä detí v zraniteľných situáciách alebo zo znevýhodneného prostredia.
- (3) Povinnosti vyplývajúce zo starostlivosti o deti, a to najmä o veľmi malé deti, predstavujú významnú prekážku účasti žien na pracovnom trhu. V roku 2021 vo výberovom zisťovaní pracovných síl 27,9 % nepracujúcich žien vo veku 25 – 49 rokov uviedlo starostlivosť o deti alebo dospelých, ktorí potrebujú starostlivosť, ako hlavný dôvod, pre ktorý si nehľadajú zamestnanie, v porovnaní len s 8,0 % mužov; v roku 2019, čiže pred pandemiou, takýto dôvod uvádzalo 32,6 % žien a 7,6 % mužov⁶⁵. Zároveň miera zamestnanosti osôb vo veku 25 – 49 rokov s deťmi vo veku do šesť rokov predstavovala 90,1 % v prípade mužov a 67,2 % v prípade žien. Neplatené opatrovateľské povinnosti bránia v Európe približne 7,7 milióna žien a len 450 000 mužom v účasti na pracovnom trhu.

⁶⁴ Zasadnutie Európskej rady v Barcelone z 15. a 16. marca 2002 (2002), SN 100/1/02 REV1.

⁶⁵ Tabuľka databázy Eurostatu LFSA_IGAR, *Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons* (Starostlivosť o dospelé osoby so zdravotným postihnutím alebo o deti a iné rodinné alebo osobné dôvody), percentuálny podiel ekonomicky neaktívneho obyvateľstva, ktoré chce pracovať, veková skupina 15 – 64 rokov.

- (4) Ženy okrem toho oveľa pravdepodobnejšie prispôbia svoj pracovný režim opatrovateľským povinnostiam, čo má trvalý vplyv na ich kariéru a prispieva k rozdielu v odmeňovaní a v dôchodkoch žien a mužov. Zamestnané ženy strávia denne priemerne o 90 minút viac ako zamestnaní muži domácimi prácami a opatrovateľskými činnosťami. Riešenie rodových rozdielov v oblasti zamestnanosti predstavuje zjavné hospodárske výhody, keďže sa tým prispeje k rastu a s najväčšou pravdepodobnosťou to bude mať pozitívny vplyv na produktivitu. Okrem toho má riešenie rodových rozdielov už preukázané pozitívne vplyvy na zníženie chudoby a sociálne začlenenie a predstavuje jednu z možností na vyriešenie ubúdajúcej pracovnej sily.
- (5) Prístupnosť cenovo dostupných a vysokokvalitných služieb starostlivosti má významný pozitívny vplyv na situáciu v oblasti zamestnanosti osôb s opatrovateľskými povinnosťami, najmä žien. Keďže sa dostupnosť VSRD v Únii zvýšila, rozdiel v zamestnanosti žien a mužov sa znížil zo 17,7 percentuálneho bodu v roku 2002 na 10,8 percentuálneho bodu v roku 2021. V posledných rokoch sa však pokrok pribrzdil.
- (6) V Európskom pilieri sociálnych práv sa zdôrazňuje dôležitosť rodovej rovnosti, rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom a vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve ako kľúčových cieľov Únie. V Európskom pilieri sociálnych práv sa uvádza, že rovnaké zaobchádzanie a rovnosť príležitostí medzi mužmi a ženami sa musia zabezpečiť a upevňovať vo všetkých oblastiach vrátane účasti na pracovnom trhu, podmienok zamestnania a kariérneho postupu. Takisto sa v ňom uznáva právo detí na cenovo dostupné a kvalitné VSRD; právo detí na ochranu pred chudobou; a právo detí zo znevýhodneného prostredia na osobitné opatrenia na podporu rovnosti príležitostí. V akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv sa v rámci hlavných cieľových hodnôt Únie, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030, navrhuje, aby bolo aspoň 78 % obyvateľstva vo veku 20 – 64 rokov do roku 2030 v zamestnaní. Na dosiahnutie tejto cieľovej hodnoty sa v akčnom pláne stanovuje cieľ znížiť rozdiel v zamestnanosti žien a mužov v porovnaní s rokom 2019 aspoň o polovicu, a to aj prostredníctvom revízie barcelonských cieľov. V akčnom pláne sa uznáva, že zvýšením miery poskytovania formálneho VSRD sa podporí väčšia účasť žien na pracovnom trhu a lepšie sa zosúladí pracovný a súkromný život. Týmto odporúčaním plní Únia svoj záväzok z akčného plánu.
- (7) Na úrovni Únie sa riešia určité prvky relevantné pre barcelonské ciele vo viacerých odporúčaníach a smerniciach v oblasti rodovej rovnosti a pracovných podmienok. V smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158⁶⁶ sa vytvára rámec rodovo vyváženého čerpania rodinných dovolení a pružných foriem pracovného času, ako aj opatrovateľskej dovolenky.
- (8) Dôležitosť VSRD pre deti sa zdôrazňuje vo viacerých iniciatívach Únie. Toto usmernenie vychádza z týchto politických iniciatív: Odporúčanie Rady z 22. mája 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom

⁶⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ (Ú. v. EÚ L 188, 12.7.2019, s. 79 – 93).

detstve⁶⁷ pomáha členským štátom zlepšovať služby VSRD, pričom sa v ňom zdôrazňuje, že tieto služby musia byť inkluzívne, prístupné, cenovo dostupné a vysokokvalitné. Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa⁶⁸ poskytuje rámec pre opatrenia EÚ na lepšiu podporu a ochranu práv detí, pričom sa v nej uznáva úloha VSRD ako priaznivého vplyvu na kognitívny a sociálny vývoj detí. Odporúčanie Rady zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti⁶⁹, sa zameriava na zabezpečenie bezplatného a účinného prístupu detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením ku kľúčovým službám vrátane VSRD vo všetkých regiónoch, ako aj vo vzdialených a vidieckych oblastiach.

- (9) Pri investovaní do služieb VSRD by mali členské štáty okrem samotnej dostupnosti miest prihliadnuť na viacero rozmerov, akými sú časová intenzita účasti, podiel účasti detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, ako aj prístupnosť, cenová dostupnosť a kvalita poskytovaných služieb starostlivosti. V tomto odporúčaní sa preto stanovujú opatrenia na riešenie týchto aspektov.
- (10) V záujme uľahčenia účasti primárnych opatrovateľov, predovšetkým žien, na pracovnom trhu by mal počet hodín VSRD postačovať na to, aby mohli rodičia zmysluplne vykonávať platenú prácu. Dochádzka by sa mala podporovať, a to pri zohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa. Ak deti nedochádzajú na VSRD plný počet hodín, obaja rodičia by mali využiť právo na rodinnú dovolenku a pružné formy pracovného času poskytované v smernici (EÚ) 2019/1158, ako sú práca na čiastočný úväzok, pružný pracovný čas a telepráca, aby sa opatrovateľské povinnosti rovnomerne rozdelili, pričom dochádzka by sa mala s vekom dieťaťa postupne zvyšovať. Vzhľadom na dôležitosť tohto rozmeru by sa mala časová intenzita účasti dieťaťa monitorovať spolu s jeho účasťou na VSRD.
- (11) Ďalej platí, že ženy s nízkou úrovňou odborných zručností a ženy z nízkopríjmových domácností s deťmi čelia viacerým prekážkam pri odbornej príprave a hľadaní zamestnania a intenzívnejšiemu odrádzaniu od (opätovného) nástupu do zamestnania z dôvodu finančných aj nefinančných obmedzení účasti svojich detí na VSRD. Podpora vyššej účasti detí v zraniteľnej situácii a zo znevýhodneného prostredia na inkluzívnom VSRD by mala priaznivý vplyv aj na návrat ich matiek do práce. Osobitne zložitá je situácia žien so zdravotným postihnutím alebo žien s deťmi so zdravotným postihnutím.
- (12) Účasť na VSRD je pre deti prínosná viacerými spôsobmi. Z dôkazov vyplýva, že poskytovanie kvalitného VSRD zohráva mimoriadne dôležitú úlohu pri zlepšovaní kognitívneho, sociálneho a vzdelanostného vývoja detí od raného detstva. Podľa odporúčania Rady z 22. mája 2019 týkajúceho sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve môže byť účasť na VSRD účinným nástrojom na dosiahnutie spravodlivosti vo vzdelávaní detí v znevýhodnenej situácii, v akej sú napríklad deti so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi potrebami, deti ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením, deti s migrantským pôvodom,

⁶⁷ Odporúčanie Rady z 22. mája 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (Ú. v. EÚ C 189, 5.6.2019, s. 4 – 14).

⁶⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa, COM(2021) 142 final, 24. 3. 2021, s. 1 – 23.

⁶⁹ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti (Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14 – 23).

deti utečencov, rómske deti a deti z iných minoritných skupín, deti žijúce vo vidieckych alebo vzdialených oblastiach s nedostatočnou infraštruktúrou starostlivosti a deti v alternatívnej starostlivosti.

- (13) V odporúčaní Rady o vytvorení Európskej záruky pre deti⁷⁰ a odporúčaní Rady o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov⁷¹ sa zdôrazňuje, že rovnaký prístup ku kvalitnému a inkluzívnemu VSRD má zásadný význam, pokiaľ ide o prerušenie prenosu sociálneho vylúčenia a zabezpečenie rovnakých príležitostí pre deti v znevýhodnenej situácii. V Európskej záruke pre deti boli členské štáty vyzvané, aby do deviatich mesiacov od prijatia odporúčania predložili vnútroštátne plány jeho vykonávania. Miera ich dochádzky je však výrazne nižšia, a to najmä v prípade najmenších detí, čo môže mať neskôr za následok horšie študijné výsledky a vyššiu mieru predčasného ukončenia stredoškolského štúdia, a to najmä v prípade rómskych detí alebo detí s migrantským pôvodom, ako aj detí bez rodičovskej starostlivosti. Účasť na VSRD je relevantná aj pre deti utekajúce pred vojnou na Ukrajine, ako aj pre ďalšie deti hľadajúce alebo požívajúce ochranu v Únii. Všetkým týmto potenciálne zraniteľným deťom by sa mal zaručiť rovnaký prístup k inkluzívnym a nesegregovaným službám VSRD hlavného prúdu.
- (14) Podobne majú aj deti so zdravotným postihnutím právo na účasť na VSRD hlavného prúdu rovnako ako ostatní. O polovicu detí so zdravotným postihnutím sa starajú iba ich rodičia. Preto je dôležité zabezpečiť, aby bolo VSRD prístupné, inkluzívne a skombinované s cieľovými opatreniami, ktorými sa prispieva k plneniu osobitných potrieb, a to aj opatreniami na riešenie prekážok a segregácie, zabezpečenie potrebných spôsobilostí zamestnancom alebo najímanie špecializovaných zamestnancov na riešenie individuálnych potrieb, v prípade potreby aj individualizovaných učebných plánov.
- (15) Vysokokvalitné VSRD je nevyhnutné na to, aby bola účasť na VSRD pre deti prínosná. Hoci vymedziť a vyhodnotiť koncepciu kvality v prostredí VSRD možno rôznymi spôsobmi, jej podstata spočíva v kvalite interakcie medzi dospelými a deťmi bez ohľadu na zavedený systém VSRD. Členské štáty by mali zabezpečovať poskytovanie vysokokvalitného VSRD pri prihliadnutí na rôzne rozmery stanovené v odporúčaní z 22. mája 2019 týkajúcom sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako sú prístup k službám VSRD, kvalifikácia a pracovné podmienky zamestnancov, pedagogické učebné plány, monitorovanie a hodnotenie, ako aj riadenie a financovanie. Mimoriadne dôležité by mali byť prvky ako pomer zamestnancov a detí, kvalifikácia zamestnancov a kontinuálne odborné vzdelávanie.
- (16) Kvalita poskytovania VSRD je takisto dôležitým faktorom aj pri budovaní dôvery medzi rodičmi a inštitúciami poskytujúcimi vzdelávanie a starostlivosť, a preto aj dôležitým faktorom na uľahčenie zvýšenia účasti na VSRD.
- (17) Ďalším dôležitým rozmerom poskytovania VSRD je prístupnosť. Týka sa primeranej infraštruktúry a dostupných prijímacích kapacít a otváracích hodín. Ďalej sa týka

⁷⁰ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti (Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14).

⁷¹ Odporúčanie Rady z 12. marca 2021 o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov (Ú. v. EÚ C 93, 19.3.2021).

prispôsobenia špeciálnym potrebám rodičov a pomoci pri prekonávaní zložitých administratívnych postupov. Podpora pri zvládaní administratívnych postupov by sa mala poskytovať v rôznych formách vrátane jazykovej a digitálnej podpory, a to najmä skupinám osôb v zraniteľnej situácii alebo zo znevýhodneného prostredia, ktoré napríklad nevedia používať digitálne nástroje alebo k nim nemajú prístup. Patrí sem aj prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím vrátane detí, rodičov a odborníkov v súlade s požiadavkami na prístupnosť stanovenými v prílohách I a III k smernici (EÚ) 2019/882.

- (18) Ďalej prístupnosť zahŕňa profesionalizáciu zamestnancov a špecialistov v záujme poskytovania primeranej podpory deťom so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi potrebami v nesegregovaných zariadeniach hlavného vzdelávacieho prúdu. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa odstránili prekážky vo využívaní služieb VSRD a aby sa im predchádzalo, a to aj v prípade osôb so zdravotným postihnutím, a zaistiť, aby boli služby VSRD naozaj inkluzívne.
- (19) Pri riešení prístupnosti by sa malo prihliadať aj na územnú nerovnováhu. Prekážkami účasti môžu byť dlhé dochádzanie z veľkej vzdialenosti, nedostatočné alebo obmedzené dopravné spoje a dopravná preťaženosť. Nedostatkmi vyhovujúcich služieb VSRD na miestnej úrovni sú najviac znevýhodnené vzdialené a vidiecke oblasti. Takáto teritoriálna nerovnováha môže zhoršovať problémy s cenovou dostupnosťou. Preto je dôležité prihliadať v plánoch mobility aj na rôzne profily používateľov služieb VSRD a zahrnúť územné pokrytie do zberu údajov na účely hodnotenia a monitorovania.
- (20) V mnohých členských štátoch sú vysoké náklady na VSRD stále veľkou prekážkou účasti. Z údajov Eurostatu vyplýva, že faktor nákladov zohráva v mnohých krajinách významnú úlohu v rozhodnutí nevyužívať formálne služby starostlivosti o deti, a to najmä v prípade domácností ohrozených chudobou. Podľa štatistík Európskej únie o príjmoch a životných podmienkach za rok 2016 nevyužíva starostlivosť o deti 13 % rodičov z dôvodu nákladov na ňu⁷² a 11 % má stredne veľké až veľké ťažkosti si ju finančne dovoliť⁷³. Tieto percentuálne údaje sú v prípade domácností ohrozených chudobou viac ako dvojnásobné, konkrétne predstavujú 28 % a 27 %. Z vedeckého výskumu vyplývajú značné hospodárske, sociálne, vzdelávacie a vývojové prínosy vysokokvalitného VSRD. Zabezpečovanie cenovo dostupného VSRD je teda prínosné pre účasť žien na pracovnom trhu a má aj pozitívny dlhodobý vplyv na rast v oblasti vzdelávania od raného detstva, keďže buduje základy pozitívneho prístupu k celoživotnému vzdelávaniu, ktorý sa netýka len zúčastnených detí, ale rozširuje sa na celú spoločnosť. Členské štáty by preto mali zabezpečiť, aby boli náklady na VSRD primerané príjmu domácností a nepredstavovali prekážku vo využívaní VSRD. Okrem toho by mali členské štáty prihliadnuť aj na ďalšie náklady spojené

⁷² Zdroj údajov: Modul *ad hoc* EU-SILC 2016 zameraný na prístup k službám, [ilc_ats04](#) *Children by household type, income group, degree of urbanisation and main reason for not meeting needs for formal childcare services* (Deti podľa typu domácnosti, príjmovej skupiny, stupňa urbanizácie a hlavného dôvodu neplnenia potrieb v oblasti služieb formálnej starostlivosti o deti) (dátum extrakcie údajov: 20. 6. 2022).

⁷³ Zdroj údajov: Modul *ad hoc* EU-SILC 2016 zameraný na prístup k službám, [ilc_ats03](#) *Children receiving formal childcare services by household type, income group, degree of urbanisation and level of difficulty to afford formal childcare services* (Deti, ktorým sa poskytujú služby formálnej starostlivosti o deti, podľa typu domácnosti, príjmovej skupiny, stupňa urbanizácie a cenovej náročnosti služieb formálnej starostlivosti o deti) (dátum extrakcie údajov: 20. 6. 2022).

s účasťou na VSRD, ako sú náklady na dopravu, oblečenie a zariadenie potrebné pri poskytovaní starostlivosti.

- (21) Jednou možnosťou, ako zabezpečiť primerané poskytovanie prístupného a cenovo dostupného vysokokvalitného VSRD, je zaviesť právny nárok na VSRD, na základe ktorého subjekty verejného sektora by zaručili miesto pre všetky deti, ktorých rodičia o to žiadajú, bez ohľadu na ich postavenie v zamestnaní, sociálno-ekonomické postavenie alebo rodinný stav. Vo väčšine členských štátov už takýto právny nárok existuje, ale vek, od ktorého nárok vzniká, sa do veľkej miery líši. V ideálnom prípade by nemala nastať prestávka medzi primerane platenou rodinnou dovolenkou a právnym nárokom na umiestnenie do VSRD.
- (22) Očakáva sa, že zvýšenie dostupnosti vysokokvalitného, prístupného a cenovo dostupného VSRD pre rodiny a zlepšenie pracovných podmienok a miezd v sektore bude mať prínosy pre hospodárstvo. Zároveň možno optimalizovať fiškálnu udržateľnosť investovania do VSRD vyhodnotením vplyvu na verejné financie a pravidelným monitorovaním a neustálym zlepšovaním nákladovej efektívnosti, využívaním najlepších postupov vrátane efektívne navrhnutých mechanizmov financovania, ktoré sú v súlade s celkovou udržateľnosťou verejných financií.
- (23) Jednoduchý prístup k primeraným online a offline informáciám o VSRD má pre rodičov kľúčový význam. Ide o informácie o nárokoch na vhodné služby a o dostupnosti týchto služieb, možnostiach prístupu k nim a prípadne o oprávnenosti na finančnú podporu.
- (24) Nedostatočné informovanie o právach rodičov a detí v súvislosti s VSRD a o jeho význame pre dosiahnutie vzdelania v budúcnosti predstavuje ďalšiu prekážku využívania služieb, ktorá ovplyvňuje účasť žien na pracovnom trhu. Správne a dôkladné informovanie rodičov by malo viesť k dobre zváženým a podloženým rozhodnutiam o možnostiach starostlivosti.
- (25) VSRD trpí v mnohých krajinách nedostatkom zamestnancov. Ten možno riešiť prostredníctvom viacerých stratégií v oblastiach ako zlepšovanie pracovných podmienok, kariérne vyhliadky a primerané odmeňovanie, možnosti pravidelného zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie, vypracúvanie kreatívnych stratégií prijímania zamestnancov a snahy o zapojenie rôznych nedostatočne zastúpených skupín do pracovnej sily vo VSRD, ako napríklad mužov alebo ľudí z rôznych kultúrnych prostredí, napr. migrantov a utečencov. K riešeniu nedostatku pracovnej sily môže prispieť jednoduchý a rýchly mechanizmus uznávania kvalifikácie. V odporúčaní Komisie (EÚ) 2022/554⁷⁴ sa napríklad rieši prístup osôb utekajúcich pred vojnou na Ukrajine k regulovaným povolaniam.
- (26) Podpora spravodlivých pracovných podmienok pre zamestnancov v sektore VSRD by mala prispieť k prilákaní nových pracovníkov a zároveň zabezpečiť, aby tí, ktorí pracujú v tomto sektore, boli ochotní vykonávať túto prácu až do dôchodku. Rovnako môže prispieť k riešeniu rodovej segregácie v sektore. V tejto súvislosti sa v politických usmerneniach MOP k podpore dôstojnej práce pracovníkov v oblasti

⁷⁴ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2022/554 o uznávaní kvalifikácií osôb utekajúcich pred inváziou Ruska na Ukrajinu (Ú. v. EÚ L 107, 6.4.2022, s. 1 – 8).

vzdelávania v ranom detstve⁷⁵ poskytujú usmernenia týkajúce sa možného vykonávania odporúčaní o profesijnom rozvoji a kariérom raste, vhodnom odmeňovaní vrátane rovnakej odmeny za rovnakú prácu, udržateľnom zamestnaní a pracovných podmienkach, ako aj podpore sociálneho dialógu v tomto sektore.

- (27) Starostlivosť o deti sa nekončí dňom začatia povinnej školskej dochádzky na prvom stupni základného vzdelávania. Aj potreby detí vo veku povinnej školskej dochádzky môžu obmedzovať účasť matiek na pracovnom trhu a ich pracovný čas, ak vo vnútroštátnych školských systémoch neexistujú žiadne primerané, kvalitné a cenovo dostupné riešenia v oblasti starostlivosti po skončení vyučovania a počas prázdnin. Ak nie sú dostupné možnosti starostlivosti pre staršie deti, dostupnosť VSRD pre ich mladších súrodencov neumožní rodičom účasť na pracovnom trhu, čo môže mať závažný vplyv na využívanie VSRD v prípade mladších súrodencov. Členské štáty by preto mali zabezpečiť primeranú, kvalitnú a cenovo dostupnú mimoškolskú starostlivosť. Tá by mala, ak je to potrebné, zahŕňať aj ponuku na dozor pri vypracúvaní domácich úloh a pomoc s ich vypracúvaním, a to najmä v prípade detí zo znevýhodneného prostredia.
- (28) Pre mnohých rodičov, najmä ženy, je naďalej značnou výzvou rovnováha medzi pracovným a súkromným životom. Náročnosť vyváženia pracovných a opatrovateľských povinností je hlavnou prekážkou, ktorá spôsobuje nedostatočné zastúpenie žien na pracovnom trhu. V tejto súvislosti majú často na úlohy žien a mužov v oblasti starostlivosti vplyv rodové stereotypy. Nerovnováha medzi ženami a mužmi pri poskytovaní opatrovateľských služieb závažne posilňuje rodové stereotypy v oblasti povolání aj úloh mužov a žien.
- (29) Tento pretrvávajúci rodový rozdiel v oblasti starostlivosti by sa mal riešiť, a to najmä povzbudzovaním otcov, aby využívali rodinnú dovolenku a pružné formy pracovného času, ak je to potrebné, a zároveň sa v partnerstve rovnomernejšie podieľali na opatrovateľských povinnostiach v rámci platenej aj neplatenej práce. Vykonávaním smernice (EÚ) 2019/1158 by sa malo posilniť právo pracovníkov s opatrovateľskými povinnosťami na rodinnú dovolenku a právo žiadať o pružné formy pracovného času. Ďalšie opatrenia by sa mali zameriavať na zvyšovanie informovanosti o týchto nových právach a na monitorovanie toho, či pracovníci dokážu tieto práva plne využívať bez toho, aby boli v práci znevýhodňovaní.
- (30) V záujme lepšieho pochopenia potrieb a obmedzení starostlivosti by mali členské štáty zabezpečiť dostupnosť primeraných dostatočne podrobne rozdelených, spoľahlivých a porovnateľných údajov. Keďže smernica (EÚ) 2019/1158 neobsahuje osobitné ustanovenia o zbere údajov, tieto údaje by mali zahŕňať aj využívanie rodinných dovolení, a to pri zohľadnení metodologickej príručky pre rámeček ukazovateľov pre rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom, ktorú vypracoval Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu na pomoc pri riadnom monitorovaní a hodnotení smernice.

⁷⁵ Medzinárodná organizácia práce, *Meeting of Experts on Policy Guidelines on the promotion of decent work for early childhood education personnel* (Zasadnutie odborníkov na politické usmernenia týkajúce sa podpory dôstojnej práce pracovníkov v oblasti vzdelávania v ranom detstve), k dispozícii na stránke: https://www.ilo.org/sector/Resources/codes-of-practice-and-guidelines/WCMS_236528/lang-en/index.htm.

- (31) Pokrok pri vykonávaní tohto odporúčania by sa mal v rámci európskeho semestra pravidelne monitorovať prostredníctvom výročnej správy Komisie o rodovej rovnosti v Európskej únii a portálu na monitorovanie stratégie pre rodovú rovnosť. Na tento účel by mali členské štáty predovšetkým podporiť Komisiu pri vypracovaní a výpočte ukazovateľa na meranie rodového rozdielu v oblasti starostlivosti, teda rozdielu v čase vynaloženom na starostlivosť ženami a mužmi, rozdielu v odmeňovaní žien a mužov a vo vynakladaní času na platenú a neplatenú prácu, aby bolo možné lepšie pochopiť vzájomný vzťah medzi týmito prvkami a na základe toho vypracovať politiky rodovej rovnosti a sociálne politiky založené na dôkazoch. Členské štáty by okrem toho nemali poľavovať v úsilí o vypracovanie a uskutočnenie reforiem v sektore VSRD, pri ktorom by mali čo najlepšie využiť podporu Komisie, a to aj v rámci Nástroja technickej podpory, prostredníctvom výmeny osvedčených postupov, vhodných procesov a metodík, zberu údajov, zapojenia zainteresovaných strán a účinnejšej a efektívnejšej medziinštitucionálnej koordinácie, ako aj plánovania, pridelovania a profesijného rozvoja ľudských zdrojov v sektore VSRD.
- (32) Pojem „vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve“ by sa mal chápať tak, ako je vymedzený v odporúčaní Rady týkajúcom sa vysokokvalitných systémov VSRD, a to tak, že odkazuje na akýkoľvek regulovaný mechanizmus, ktorým sa poskytuje vzdelávanie a starostlivosť pre deti od narodenia až do veku povinnej školskej dochádzky, a to bez ohľadu na prostredie, financovanie, otváracie hodiny alebo obsah programu, a ktorý zahŕňa zariadenia starostlivosti o deti a jasle/škôlky rodinného typu, súkromné a verejne financované poskytovanie služieb, ako aj poskytovanie predškolského a predprimárneho vzdelávania a starostlivosti.
- (33) Na účely posúdenia vplyvu tohto odporúčania by mala Komisia a členské štáty monitorovať jeho pokrok a pravidelne o ňom podávať správy,

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

CIEĽ A ROZSAH PÔSOBNOSTI

1. Cieľom tohto odporúčania je nabádať členské štáty, aby zvyšovali účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve v záujme uľahčenia účasti žien na pracovnom trhu a zlepšenia sociálneho a kognitívneho vývoja detí, najmä detí v zraniteľných situáciách alebo zo znevýhodneného prostredia.
2. Toto odporúčanie sa týka vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve v prípade všetkých detí.

REVÍZIA BARCELONSKÝCH CIEĽOV

3. Členské štáty by mali podporovať účasť žien na pracovnom trhu poskytovaním služieb vysokokvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (VSRD) v súlade s vnútroštátnymi modelmi poskytovania starostlivosti, a to tak, aby sa do roku 2030:
 - a) aspoň 50 % detí vo veku do troch rokov zúčastňovalo na VSRD⁷⁶ a

⁷⁶ Zdroj údajov: Eurostat, EU-SILC 2020, *Children in formal childcare or education by age group and duration - % over the population of each age group - EU* (Deti vo formálnej starostlivosti o deti alebo

- b) aspoň 96 % detí vo veku od troch rokov do veku začatia povinnej školskej dochádzky na prvom stupni základného vzdelávania zúčastňovalo na VSRD⁷⁷.

INTENZITA ÚČASTI

4. Členské štáty by mali podporovať takú časovú intenzitu účasti detí na VSRD, ktorá je v súlade so zmysluplnou účasťou ich rodičov, a najmä matiek, na pracovnom trhu.
5. Členské štáty sa vyzývajú, aby zabezpečili dostupnosť služieb VSRD tak, aby bola možná účasť detí, ktorá sa s vekom dieťaťa zvyšuje, a to:
- a) aspoň 25 hodín týždenne v prípade detí vo veku do troch rokov a
- b) aspoň 35 hodín týždenne v prípade detí vo veku od troch rokov.

ZAČLENENIE DETÍ ZO ZNEVÝHODNENÉHO PROSTREDIA, DETÍ SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM ALEBO ŠPECIÁLNYMI POTREBAMI

6. Členské štáty by mali:
- a) mať zavedené ciele opatrenia, ktorými sa umožňuje a zvyšuje účasť na VSRD v prípade detí zo znevýhodneného prostredia vrátane detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, ako aj detí so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi potrebami;
- b) vyriešiť nedostatočnú účasť na VSRD v prípade detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením a celkovej populácie detí.

KVALITA

7. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby:
- a) služby VSRD pre všetky deti boli vysokokvalitné, aby sa zvýšila dôvera rodičov v tieto služby a prispelo sa k zdravému fyzickému, sociálnemu, emocionálnemu, kognitívnemu a vzdelanostnému vývoju dieťaťa;
- b) vnútroštátne rámce kvality, ktoré sú členské štáty povzbudzované pripravovať v súlade s odporúčaním Rady týkajúcim sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, zahŕňali poskytovanie služieb pre deti oboch vekových skupín uvedených v tomto odporúčaní. Vnútroštátne rámce kvality by mali zabezpečovať predovšetkým:
- primeraný pomer zamestnancov na počet detí a veľkosť skupín pri zohľadnení veku detí a všetkých ich zdravotných postihnutí, prípadne špeciálnych potrieb, a

vo vzdelávaní podľa vekovej skupiny a trvania – % populácie každej vekovej skupiny – EÚ), online údajový kód: [ilc_caindformal].

⁷⁷ Zdroj údajov: Eurostat, zber údajov UNESCO, OECD a Eurostatu, *Pupils from age 3 to the starting age of compulsory education at primary level - % of the population of the corresponding age* (Žiaci vo veku od troch rokov do veku začatia povinnej školskej dochádzky na prvom stupni základného vzdelávania – % populácie príslušného veku), online údajový kód: [educ_uae_enra21].

- podporu profesionalizácie všetkých zamestnancov v sektore VSRD, a to aj zvyšovaním požadovanej úrovne počiatočného vzdelania a zabezpečovaním kontinuálneho profesijného rozvoja prostredníctvom primeraných možností celoživotného vzdelávania.

ÚZEMNÉ POKRYTIE

8. Členské štáty by mali riešiť problémy, ktorým čelia deti a ich rodiny v oblasti prístupu k vhodnému zariadeniu vzdelávania a starostlivosti, dostatočným územným pokrytím poskytovania služieb VSRD. Na tento účel by mali členské štáty predovšetkým:
 - a) zabezpečiť primerané poskytovanie VSRD v mestských a vo vidieckych oblastiach, v bohatších aj znevýhodnených štvrtiach a regiónoch, a to pri zohľadnení osobitných charakteristík oblastí, akými sú hustota populácie detí, rozdelenie detí podľa veku, pričom by sa to malo uskutočňovať v plnom súlade so zásadou odstraňovania segregácie a zásadou nediskriminácie a v úzkej spolupráci s miestnymi a regionálnymi orgánmi;
 - b) pri rozhodovaní o umiestnení služieb VSRD zohľadniť potrebu primeraného času dochádzania, a to najmä verejnou dopravou.

CENOVÁ DOSTUPNOSŤ

9. V prípade detí, na ktoré sa nevzťahuje odporúčanie Rady o vytvorení európskej záruky pre deti, ktoré by mali mať bezplatný a účinný prístup k službám VSRD, by mali členské štáty zabezpečiť, aby boli čisté náklady na VSRD primerané ostatným výdavkom a disponibilnému príjmu domácnosti, pričom osobitná pozornosť by sa mala venovať nízkopríjmovým domácnostiam. Členské štáty sa predovšetkým vyzývajú, aby:
 - a) obmedzili výdavky rodičov z vlastného vrecka;
 - b) v prípade potreby zaviedli progresívne poplatky primerané príjmu rodiny alebo maximálne poplatky za VSRD.

PRÍSTUPNOSŤ

10. Členské štáty by mali neustále odstraňovať prekážky prístupu k VSRD. V tejto súvislosti je potrebné osobitnú pozornosť venovať:
 - a) ponúkaniu riešení rodičom s atypickým pracovným časom, aby mohli lepšie zosúladiť pracovný a súkromný život;
 - b) riešeniu potrieb osamelých rodičov;
 - c) zabezpečeniu prístupu k VSRD bez ohľadu na postavenie rodičov na pracovnom trhu, a to spôsobom, ktorý je v súlade s poskytovaním stimulov k zotrvaní v práci;

- d) zabezpečeniu prístupnosti budov, infraštruktúry a dopravy, ako aj učebných materiálov a digitálnych nástrojov, pre rodičov a deti so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi potrebami;
 - e) ponúkaniu účinnej podpory a vhodných informácií a komunikácie deťom a rodičom so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi potrebami a riešenie jazykových a kultúrnych prekážok, aby sa umožnila ich účasť v inkluzívnych a nesegregovaných zariadeniach hlavného vzdelávacieho prúdu;
 - f) proaktívnemu poskytovaniu jasných informácií o prínosoch účasti na VSRD a o existujúcich možnostiach, pravidlách oprávnenosti a administratívnych postupoch na získanie prístupu k službám VSRD;
 - g) poskytovaniu administratívnej podpory účasti s osobitným dôrazom na rodičov v zraniteľnej situácii alebo zo znevýhodneného prostredia.
11. Členské štáty by mali zaviesť právny nárok na VSRD. Pri určovaní veku, od ktorého vzniká právny nárok, by mali členské štáty prihliadať na dostupnosť a dĺžku primerane platenej rodinnej dovolenky, aby sa zabránilo prestávke medzi koncom takejto dovolenky a začatím VSRD.

MIMOŠKOLSKÁ STAROSTLIVOSŤ

12. Okrem VSRD by mali členské štáty zabezpečiť komplexný prístup k starostlivosti o deti pri zohľadnení potrieb detí rôzneho veku v oblasti starostlivosti vrátane veku povinnej školskej dochádzky, a to zaistením cenovo dostupnej a vysokokvalitnej mimoškolskej starostlivosti o všetky školopovinné deti (starostlivosť po skončení vyučovania a počas prázdnin) vrátane detí so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi vzdelávacími potrebami na základe vnútroštátnej organizácie školskej dochádzky a prázdnin. Mala by k tomu patriť aj podpora pri vypracúvaní domácich úloh, a to najmä v prípade detí zo znevýhodneného prostredia alebo v zraniteľných situáciách.

INFORMOVANOSŤ O PRÁVACH

13. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby rodičia poznali svoje práva a v prípade potreby aj nárok na umiestnenie do systému VSRD, keďže rôzne tradície a prostredia môžu mať vplyv na vedomosti o systéme VSRD, jeho vnímanie a dôveru v systém VSRD.
14. Členské štáty sa povzbudzujú, aby proaktívne informovali rodičov o možnostiach, prínosoch, nákladoch, a ak je zavedená, aj o finančnej podpore na využívanie VSRD. Mali by sa zväziť:
- a) potreby rodičov v oblasti informovania o VSRD vzhľadom na rozmanitosť ich zručností, schopností, sociálno-ekonomického zázemia, prípadne zdravotného postihnutia;
 - b) zjednodušenie online aj offline prístupu k informáciám pri zohľadnení rôznych jazykových potrieb a dostupnosti digitálnych nástrojov.

15. Členské štáty by mali zaviesť účinný, nestranný a prístupný postup podávania sťažností na oznamovanie problémov alebo incidentov príslušným orgánom.

PRACOVNÉ PODMIENKY A ZRUČNOSTI ZAMESTNANCOV

16. Členské štáty by mali zabezpečiť spravodlivé pracovné podmienky pre zamestnancov v sektore VSRD, a to najmä podporou sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania, ako aj podporou rozvoja atraktívnych miezd v sektore pri zachovaní autonómie sociálnych partnerov.
17. Členské štáty by mali riešiť potreby v oblasti zručností a nedostatok pracovníkov v sektore VSRD, a to najmä:
- a) zlepšením počiatočného a ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy, aby mali súčasní aj budúci pracovníci v sektore VSRD potrebné zručnosti a spôsobilosti;
 - b) vytváraním kariérnych dráh v sektore VSRD, a to aj prostredníctvom zvyšovania úrovne zručností, rekvalifikácie a informačných a poradenských služieb;
 - c) ponúkaním atraktívneho postavenia v zamestnaní a kariérnych vyhliadok pracovníkom v sektore VSRD;
 - d) realizovaním opatrení na riešenie rodových stereotypov a rodovej segregácie a zatraktívnením profesie pre mužov aj ženy.

RODOVÝ ROZDIEL V OBLASTI STAROSTLIVOSTI

18. Členské štáty by mali podporovať rovnocenné rozdelenie starostlivosti o deti medzi rodičmi týmito spôsobmi:
- a) bojom proti rodovým stereotypom a podporou vyváženého zapojenia oboch rodičov do opatrovateľských povinností za rovnakých podmienok, a to aj prostredníctvom komunikačných kampaní;
 - b) propagovaním a podporovaním úprav pracovného času ústretových voči rodine a využívania rodinnej dovolenky obomi rodičmi, najmä mužmi, v priebehu ich života.

RIADENIE A ZBER ÚDAJOV

19. Členské štáty by mali zabezpečiť riadne a účinné riadenie politiky v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, a to najmä:
- a) zabezpečením úzkej spolupráce medzi rôznymi inštitúciami na tvorbu politik a službami VSRD a podporou spolupráce s inými inštitúciami na tvorbu politik a službami zodpovednými za vývoj a vzdelávanie v ranom detstve, a
 - b) mobilizáciou a nákladovo efektívnym využívaním primeraného a udržateľného financovania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, a to aj využívaním finančných prostriedkov a nástrojov Únie a presadzovaním politik podporujúcich udržateľné financovanie služieb starostlivosti o deti, ktoré sú v súlade s celkovou udržateľnosťou verejných financií.

20. Členské štáty by mali vypracovať alebo zlepšiť zber údajov o:
- účasti detí na VSRD na ročnej báze a s primeranou veľkosťou vzorky prieskumov, ktoré budú obsahovať aj údaje o deťoch v zraniteľných situáciách alebo zo znevýhodneného prostredia;
 - rozdieloch v čase vynaloženom na platenú a neplatenú prácu ženami a mužmi s opatrovateľskými povinnosťami, ideálne na základe prieskumov využívania času vychádzajúcich zo štandardného súboru harmonizovaných európskych prieskumov využívania času;
 - využívaní rodinných dovolení podľa pohlavia, vychádzajúcich z administratívnych údajov harmonizovaných na úrovni EÚ a podporených rámcom ukazovateľov pre rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom vypracovaným spoločnou podskupinou Výboru pre zamestnanosť (EMCO) a Výboru pre sociálnu ochranu (SPC);
 - pracovných podmienkach zamestnancov v sektore VSRD, ktoré sa týkajú najmä aspektov uvedených v odporúčaniach 16 a 17;
 - nedostatku pracovníkov v sektore VSRD, prístupnosti, cenovej dostupnosti a kvalite VSRD, a to pravidelne, aspoň každých šesť rokov; a o územnom rozložení VSRD, najmä s cieľom posúdiť územné rozdiely, a to aj vo vzdialených a vidieckych oblastiach.
21. Členské štáty by mali zvýšiť úsilie o zabezpečenie porovnateľnosti dostatočne podrobných údajov na úrovni EÚ.

VYKONÁVANIE, MONITOROVANIE A HODNOTENIE

22. Členské štáty by mali informovať Komisiu o opatreniach na vykonanie tohto odporúčania do [jedného roka od jeho prijatia].
23. Členské štáty by mali spolupracovať s Komisiou, keď zamýšľajú:
- zlepšiť pravidelné poskytovanie údajov, tým že sprístupnia na webovom sídle Eurostatu, ako aj na portáli na monitorovanie stratégie pre rodovú rovnosť:
 - d'alšie rozdelenie detí zúčastňujúcich sa na VSRD podľa ich veku, časovej intenzity účasti a miery účasti detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením;
 - interval spoľahlivosti hlavného ukazovateľa EU-SILC „Deti vo formálnej starostlivosti o deti alebo vo vzdelávaní“, ako aj d'alšie relevantné ukazovatele spolu s mierami účasti s cieľom zabezpečiť porovnateľnosť medzi rokmi a krajinami;
 - komplexnejšie vysvetľujúce informácie o zbieraných údajoch, najmä pokiaľ ide o programy VSRD, na ktoré sa vzťahuje vymedzenie ukazovateľov;

- b) mobilizovať finančné prostriedky Únie na podporu vnútroštátnych reforiem a investícií do VSRD;
- c) monitorovať vykonávanie tohto odporúčania v rámci výročnej správy o rodovej rovnosti v Únii a v rámci európskeho semestra, a to, ak je to potrebné, aj vydaním odporúčaní pre jednotlivé krajiny, ktoré budú určené členský štátom, a oznámiť Rade do piatich rokov pokrok dosiahnutý v súvislosti s týmto odporúčaním;
- d) uľahčiť vývoj ďalších ukazovateľov vo Výbore pre sociálnu ochranu a Výbore pre zamestnanosť týkajúcich sa výmeny osvedčených postupov a vzájomného učenia medzi členskými štátmi, ako aj činností zameraných na budovanie kapacít, a naďalej podporovať členské štáty v ich úsilí o vypracovanie a uskutočnenie reforiem v sektore VSRD, a to najmä prostredníctvom strategického rámca pre európsky vzdelávací priestor a Nástroja technickej podpory;
- e) povzbudzovať agentúry Únie, ako napríklad Európsky inštitút pre rodovú rovnosť a Eurofound, aby pravidelne zbierali údaje, vyvíjali ukazovatele a vykonávali analýzy rodového rozdielu v oblasti starostlivosti, rozdielov v odmeňovaní žien a mužov a vynakladania času na platenú a neplatenú prácu, individuálne a spoločenské aktivity žien a mužov s opatrovateľskými povinnosťami a analýzy foriem organizácie práce počas ich pracovného života.

V Bruseli

*Za Radu
predseda/predsedička*